

YAZINSAL METİNLERDE ANLAM VE ÇOK BOYUTLULUK

MEANING AND MULTIDIMENSIONALITY IN LITERARY TEXTS

Melik BÜLBÜL

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi
Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye

Özet

Yazınsal metinlerle sürdürülen okuma, anlama ve yorumla uğraşı, okuru için nitelikli olmayı zorunlu kılan süreçlerdir. Bunun hazırlayıcı faktörleri, bu tür metinlerin çok katlı yapısal özellikler taşımasıdır. Bu nedenle yazınsal metinlerin çok boyutlu anlam katmanlarından söz edilir. Okumanın, anlamamanın ve çözümlemenin farklı beceriler gerektirdiği bu süreçte, anlam ve anlamın üretimi, okurdan beklenen en önemli faaliyetler arasında yer almaktadır. Bilindiği üzere, yazınsal metinlerin örüntüsü gereği, anlam da sorunsal bir örüntü ile yapılandırılmıştır. Okur için anlamın bu çok katlı ve çok boyutlu şifrelerini çözmek, oldukça büyük bir çabayı gerektirmektedir. Bu çalışma, yukarıda sözü edilen veriler doğrultusunda yazınsal metinlerin anlamsal çok boyutluluğuna yönelik çözümleme stratejileri üzerine farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Bu nedenle bu tür metinlerde, anlamın çok katlı çözümleme süreçlerinden geçmesi öngörülmüştür. İzlenen yöntem okuma, çözümleme, okur ve metin odaklı bakış açılarından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okur, okuma, anlama, yazınsal metin, anlam

Abstract

Occupation of reading, understanding and interpreting sustained literary texts are the process of being qualified required by the reader. Preparative factors of this are the structural characteristics of this type of literary texts. Therefore, it is mentioned of the multi-dimensional layers of meaning of literary texts. In this process that reading, understanding and analyzing require different skills, meaning and production of meaning are among the most important activities expected from the readers. As it is known, due to the pattern of literary texts, the meaning has been structured also with a problematic pattern. To solve this multi-layer and multidimensional code requires quite an effort. This study aims to create awareness on analysis of strategies oriented to semantic multidimensional of literary texts in accordance with the date mentioned above. Therefore, in this type of texts, meaning is predicted to go through the multidimensional analyzing process. The method followed consists of reading, analyzing and reader and text oriented viewpoints.

Key Words: Reader, reading, understanding, literary text, meaning

GİRİŞ

İnsanoğlu yatıldığı günden beri, anlama ve anlaşılma eylemi onun en önemli hayat faaliyeti ve felsefesi olmuştur. Kendi benliğinden dış dünyanın tüm prototip numunelerine kadar her öge bir anlam boyutu taşımakta ve anlamlanmayı beklemektedir. Bu süreçte insanı çok zorlu işlemler beklemektedir. Öncelikli olarak insan bir birey olarak hayat misyonunu nasıl kavrayacak ve kendini bunun neresine konumlandıracaktır. Daha sonra içinde bulunduğu bu alemin hangi anlamlar taşıdığı, onun kafasını meşgul edecektir doğal olarak. Doğal bir refleksle kendini ve dış dünyasını tanıma ve tanımlama gereksinimi duyacak ve varlığını bu süreçte gerçekleştirme yoluna gidecektir. Bu açıdan insan, anlamlı bir varlık olarak kendi yaşamına anlam katma dürtüsü ile varlığını daha anlamlı kılmak uğruna üreten ve aktif bir varlığa evrilme zorunluluğu hissetmiştir. Bunu doğrulayan tarihsel verilerini, en çarpıcı biçimiyle felsefe faaliyetlerinde bulunan, dünya literatürüne mal olmuş ünlü düşünürlerin biyografilerinde bulmaktayız.

Bu genellemeden özele gelindiğinde, okuma uğraşı içinde nitelik kazanan insan/okur kendi varlığının anlamını ve dış dünyanın görüntüsünü farklı okumalarla yeniden boyutlandırmıştır. Bunun gayesi, daha iyi görme, daha iyi tanıma ve daha iyi yaşama olmuştur denebilir. Edebiyat ve işlevi bu ara düzeyde insan yaşamına akmaktadır. Edebi ürünler, yazınsallık özellikleri ile okuruna daha önce tadılmamış,

tadımliklar sunmakta onun yaşamına yeni anlamlar ve zevkler katmaktadır. Bunu sağlayan yazınsal metinlerin barındırdığı çok katlı anlam örüntüsüdür. Burada edebiyatın işlevi ile felsefenin işlevinin buluştuğuna da tanık olunmaktadır:

Ruhsal terapi, düşündürerek yaşama anlam kazandırılması. Bu arada kimi düşünürlerin felsefenin amacıyla ilgili olarak şu yaklaşımları çarpıcıdır: Onlar felsefenin amacının, insan ruhunu bedeninin zindanından kurtarmak ve anlaksal yetkinliğe ulaştırmak olduğu düşüncesindedirler. Edebiyatla yolları yine kesişti bir anlamda. Edebiyatın da yapmak istediği tam olarak bu işlevin içindedir dersek sanırım yanılmış olmayız (Bülbül, 2011, 29).

Okuma eyleminde okuru yönlendiren, birtakım göstergeler (Textstrategie) gerekli ipuçları oluştururlar. Yazınsal metinlerde okurun, izini sürmesi gereken, belli anlamsal izler taşıyıcılar metne giydirilmiştir. Sanatsal eserin iç bileşenlerinden kurulu metin, dilsel (sözcüksel) kurulum bakımından sade görünmesine rağmen, anlam çerçevesinden bakıldığında çok boyutlu, çok katmanlı bir yapıya sokulmuştur. Gerçekte anlamsal çok boyutluluk, yazarın dili kullanım biçimi, söz sanatları, biçimsel yaratısı gibi kullanımlarla ilintilidir. Donanımlı okur, yazınsal metinlerin başlık kısmında yer alan sözcüksel dizimden metnin içeriğinin yüzeysel yapısını belli oranda çözebilmektedir. Bir yapıt/ürün için de durum aynıdır. Belli yazarların belli türlerde yazmakta olduklarını da nitelikli okurun bilmesi, metin türü hakkında bilgi verir. Konuyla ilgili olarak da Özdemir İnce şunları söylemektedir: *Kitabın herhangi bir yazılı sayfası ise bize elimizdeki yazılı metnin oyun mu, düzyazı mı, yoksa şiir mi olduğuna ilişkin bir ön bilgi verebilir* (İnce, 1993, 91).

Yazınsal Metinler ve Çok Boyutluluk

Kendine özgü yöntem ve söylem biçimi olan yazınsal metinler, söylemine uygun dilsel işlevden yararlanırlar. Dilin gönderge işlevinden öte, yazınsal metinler kurulumu açısından yoğun bir dil kullanımı, potansiyelli bir anlam yumağı, uzamsal sözcük dağarını zorunlu kılarlar. Her bilim kolunun kendi özgün söylem biçimi vardır. Yazının söylemi bunlar arasında, dili dil ile işlemesi, anlamı anlamlandırma, türevlendirme, çoğullama gibi ayırdedici özelliklere sahip olmasıyla ortaya çıkar. Yazın dili göstergebilimin, dilbilimin ve yazınbilimin kesişim noktasında yerleşmiş, kozmik bir yapıyı, evrensel bir döngüyü de içerir. Bu örtüşük yapı Alımlama estetiği, Marksçılık, bilgi kuramı (Epistemoloji), Görüngübilim, Hermenötik gibi yöntemlerin örüntüsü olarak, çağdaş biçimlerin çoğulcu bir bütünlükte bulunduğu bir yapıdadır. Tüm bu yönetsel dinamikler anlam, yapı, işlev, iletişim, çağrışımsal alan yazınsal metinlerin iç boyutlanmasının göstergeleridirler. Yazınsal metinlerin anlam boyutlarının çözümlenip yorumlanmasında, bu bakış açılarının etkisi çok büyüktür.

Anlam ve oluşturucularının şifre çözümüne yönelik pek çok yaklaşımın olması, yazınsal metinlerde anlamsal boyutların çözümlenmeye yönelik yaklaşım biçimlerinin de olmasını zorunlu kılar. Yazınsal metinler okur ve alımlama – yorumlama yöntemleri anlamsal çözümlenmelerin bileşenlerini oluşturmaktadırlar. Yazınsal metinlere yönelik çok bakışlı yaklaşım biçimleri de yazınsal metinlerin anlamsal alanlarının çok katmanlı ve çok zengin olduklarındanır.

Bugün yazın dünyasında “çok dünya, çok göz, çok bakış” ilkesi etkisini şimdiye kadar olduğundan daha büyük oranda göstermektedir. Bu yönüyle okurun bildik klasik yaklaşımlardan çok öte, yeni ve daha üretken bir konuma getirildiğine tanık oluyoruz. Okur yeni, daha potansiyelli bileşenleriyle yani çağrışım halkaları, durumsal psikoloji, bireysel sezgi gücü ve imgesel yaratımlar, tepkisel tutumlar, zihinsel süreçler, üretime dönük işlevler gibi iç bileşenleriyle ve etkisinde kaldığı kültürel ortam, tarihsel gelişim süreçleri ve etkisi, çevresel etkenler, metin dışı belirleyici öğeler, ortam koşullarına bağlı değişkenler ve metinler arası-yazınlar arası ilişkilerden kaynaklanan yorumlama eylemlerinde başat öğe olarak bulunur (Bülbül, 2004, 94).

Yazınsal metinlerin anlam derinliği, anlam boyutunu kendi oluşumu içindeki ipuçlarıyla işlemeli ve çözmelidir. Yazınsal metinlerin kurmaca yapı ile oluşturulmuş

anlam katmanlarını dil ötesi, anlam ötesi, çok katlı anlam uzamı içinde değerlendirmek gerekir. Onun anlamsal çözümlenmesi, Sosyoloji, Tıp, Tarih gibi bilim dallarından farklıdır. Yazınsal metnin anlamı çakılı, değişmez, dural bilgi aktarım formatında bir anlam değildir. Yüzeysel ve derin yapılarla oluşmuş, düz anlam, yan anlam, derin yapısal anlam tabakalarıyla örülü, çok bileşenli bir dizge oluşturur. Yazınsal metin içeriğinden de öte, kendinde var olan yazınsal söylem, anlatım biçimi, özgün ifade tarzı sayesinde ayrı bir yapı oluşturur. Böyle ayırddedici özellikleri içkin kılan yazınsal metin, anlamının ya da anlam alanlarının değişken ve devingen olmasını, üretken olmasını bilinçli olarak yaratan bir işleve sahiptir. Yazınsal söylem, yazınsal dilin ürünüdür. Yazınsal dil, yazınsal öğelerle yapılandırılmış bir dildir. Yazın bu yönüyle okurunda anlamın çoğullanmaya açık, işlek, devingen yapısıyla estetik bir tat, bir zevk verme göreviyle de ortaya çıkar (Barthes, 1990, 157).

Yazınsal İçerik

Bildirisi bildik dünyanın içinde, belli biçimlerde algılanabilen bilim dallarının, anlama dönük bir açmazları (teknik olanın dışında) bulunmamaktadır. Nesnel dünya bildirisini, genel geçer kodlar üzerinden okuruna aktarır. Bu bilgi türü (bilimsel ileti) yine bildik göstergelerle, belli anlam alanlarına yönelik olarak kodlanmıştır. Derin yapı perspektifinden çıkarımda bulunan okur, öncelikli olarak bu anlamlara belli nitelikler ve donanım gerektirmeden yaklaşır. Bu tür iletiler, genel geçer anlaşma ortamında her birey tarafından aynı dil düzeyinde anlaşılabilen yüzeysel yapılarda kurulurlar. Yazınsal metnin iç kuruluşu ise, bildik bu tür iletilerden çok öte, derin boyutlarla örülmüş, örtüşük anlamlarla yapılanmış, çok yanlı anlam alanlarına (eş anlam, derin anlam, örtüşük anlam) konuşlanmış bulunurlar. Böyle bir örüntü içinde anlam/ları ve gönderme yaptıkları art süremlî-eşsüremlî yeni anlamsal, imgesel alanları izlemek, yakalamak, bulmak ve çözümlenmek yazınsal metinlere özgü bir yaklaşım modelini gerekli kılar.

Anlamın girift, örtüşük, halkalarla sarmalanmış özelliğinden oluşan, yönlemsel yaklaşımlar da dönem dönem çeşitlilik göstermiştir. Yapısalcılar, Biçimciler kendi özgün yaklaşım biçimleriyle, metinsel bileşenleri ve anlamsal olguları kendi düzlemlerinde içeriklendirmeye yönelmişlerdir. Yazın kavramının kendi evreninde yeni bir olgu olması da, bu farklı yaklaşım biçimlerinin var olmasına neden sayılabilecek bir gerçektir. Yazın'ın doğal bir süreç değil, bir yapıntı oluşu ile bu yeni olgu olma sorunu açıklanabilir. Yani bir yaratıcının, dili sanatsal düzeyde kullanarak bir yaratı oluşturması, dışardan bir müdahaleyi gerektirdiğinden, yaratıcı olarak yazar, yapıntısını bu etki sürecinde yapay hale getirir. Dilin, dolayısıyla sözcüğün anlam taşıyıcı olarak belli birimlerde yeni anlamlar üretmesi de bu etki etme süreciyle açıklanabilir. Yazar, dille biçimsel becerisi oranında oynar. Onu kurar, kurgular, üst boyutlara çıkarır. Alımlayanın imgeleminde yeni oluşturuculara neden olacak düzeye yükseltir. Yaratıcının yaratısını yazın evreninde görebilir insan. Çünkü yazın doğal açısından değil, insan açısından insan tarafından yapılmış, oluşturulmuş bir düzenek haline gelmiştir. Bu sanatsal işleviyle, iletişim sürecine yaratısal, imgesel bir boyut kazandırır. Anlamın yazınsallık içindeki serüveni, aydınlık dünyanın ve gerçekliğin içinde yer alan karanlık, usdışı (irrational) olgular halkasına yöneliktir.

Yazın dışı gerçeklik var olan, nesnel gerçekliktir. Yazın açısından bu alana etki etmek, onu taklit etmek, kendine özgü ölçütlerle yansıtmak bir gerekliliktir. Ancak bu yaratısal bir taklit eylemidir. Yüzeyde yer alan algılanabilir nesnelere yerini doldurabilecek, değişken, devingen yaratımlar olmalıdır. Ancak o zaman nesnel gerçekliğin yazınsal görüngüden her yaratımına tanık olunabilir. Okur bu gelişmeler alanında imgesel yaratımları, anlamın yazın evreninde yer alan olabirlikler halkasında alımlayabilmeli ve boyutlandırılmalıdır. *Dil ancak taklit edebilirse, bir yaratının aracı olabilir, yaratı için gereken ortamı sağlayabilir.* (İnce, a. e, 98) İmgesel olayları yansıtmayı, öykünümlemesi (taslama) olayları fiction düzleminde geçirip dış olaylara ilintileyebiliyorsa, dil, yaratıcı özelliğine kavuşabilir.

Kurmaca metnin alımlayıcısı, metinsel gerçeklik ile dış gerçeklik arasında bağıntılı görülen silik alanda düşünce manevraları sürdürür. Bu farklı alımlama süreçlerinin bir gereğidir. Metnin çok katmanlı oluşu bakış açısının da çoklu olmasını gerektirir. Kurmaca dünyanın okurun alımlama süreçlerinde yeniden boyutlanması bu nedenle okurdan beklenenler arasında yer alır. Birçok bakış açısından görülebilen bu metnin temel örgüsü *yaşam gerçeğinin başka bir ilişkiler kesimini kuşatabilir.*

Alımlayıcının, bu bakış açılarından ya da ilişkiler kesiminden istediğini seçmesi, bir seçtiğini sonra değiştirmesi olanağı, onun metindeki temel kavramsal örgüyü kullanmaktaki özgürlüğüdür (Göktürk, 2002, 56).

Yazınsal metinlerde içyapı olarak yer alan oluşturucuların 60lı yıllardan sonra, okurun Alımlama estetiği kuramıyla yeniden değerlendirilip, ayrı bir önem kazanması sonucu, çok sesli, çok yanlı, tarihsel süreçte önceki metinlerle ilintili olduğu, anlamlarının halkalar biçiminde yayıldığı tüm bu bağlantılı yapı içinde üretildiği yaklaşımları yarattığına tanık olunmaktadır. Bu uzantıda doğal olarak yeni bir yazın, yeni bir metin ve anlamlandırma anlayışı ortaya çıktı. Yazınbilimcilerin yazınsal metni, kopuk kesitlerin bir bütünü oluşturucu öğeleri olarak değerlendirip, önceki metinlerin anlamsal bileşenleriyle ilişkilendirip, çizgisel bir anlam uzantısının varlığına inanmaları boşuna değildir. Metinler arası ilişkiler ve geçişler bu süreçte kendini hissettirirler. Zaten yazınsal metinler. Söylenenlerin ötesinde söylenmeyenler veya söylemi tamamlanmamış alanlar içerir. Bu boş alanlar sayesinde okurun kendini sınaması istenir. Yani özgün yaklaşım ve yorumlama biçimiyle kendi alımlama süreçlerinin etkinleşmesi beklenir okurdan (Bkz. Iser, 1990, 233).

Yazınsal metinler, yazınsal öğelerin oluşturduğu yapı üzerinde 'yenilenen-devinen' süreçleri koşullar. Yeni metin, yeni okuru, yeni okur, yeni okuma süreçlerini, yeni okuma süreçleri yeniden anlama ve anlamlandırmayı ve bu süre de yeniden üretmeyi zorunlu kılan halkalar bütünüdür. Yazınsal metinlerde yer alan anlamsal boyut, bu çok bileşimlerin dizgesi içinde devingen ve değişken bir yön içerir. Yazınsal metinler çoğul nitelikli-çok katlı metinlerdir. Geleneksel, tek düze metin örgüsü ve söylemi, yerini çok yanlı, modern metin örgüsüne ve söylemine bırakmıştır. Bu türden metinsel yapı, anlamsal örüntüyü de modern koşullara uygun olarak boyutlandırmış, ona üretime dönük derinlikler ve çok boyutluluk kazandırmıştır. Marksist yaklaşımın, Freudcu çözümlemenin, Alımlama estetiği ve okur odaklı yönelimin oluşturduğu yeni anlam çözümleme biçimi, yazınsal metinlerin çok boyutlu alanına, çok bakışlı bir formatın oturtulması koşulunu yaratmıştır.

Yazınsal metinlerde boyutlandırılmış anlamın, çok boyutlu, çok sesli, çok yanlı, çok dilli oluşu, metin dışı öğelerle çözümlenmesi olası olmayan özgün yaklaşımları gerektirir. Sanatsal yaratı (metin), okurun yaratsal yönü, imgeleme gücü ile kültürel birikimi çok derinlikli donanımı ile sezgisel olarak yazınsal yapıyı, kendi değer ölçütleri içinde alımlamayı zorunlu kılar. Bunun tek bir şablonu yoktur. Konuyla ilgili olarak Göktürk şu vurguyu yapar:

...donanımın örgütlediği göstergeler bağlamı ile metnin eşdeğer anlam dizgesini kuracak okur arasında bir bağ kurulmasını sağlamak. Öte yandan güdüm-kurgusu, metnin hem izleksel güdümünü, hem de iletişim koşullarını düzenler. Bir bakıma işlevi, ne bütünüyle metnin anlamları sunuş düzeniyle, ne de metnin okur üzerindeki etkisiyle sınırlıdır. Sanat metninin yapısı ile etkisi konusunda öteden beri süregelen estetik ikilem, güdüm kurgusunun işlevinde birleşir. Hem donanımın metin içi biçimsel örgütlenmesi, hem de okurun kavrayışı, metnin güdüm-kurgusunda bir arada belirlenmiştir. İkisi birbirinden ayrı olgular gibi görülemezler (Göktürk, a. e, 95).

Yaratı, zamansal, uzamsal, metinsel ve anlamsal olarak görecelidir ve ortam koşullarına göre devingenliği sayesinde yeni yaratılara açık, tamamlanmamış yapıdadır. Bu bağlamda okur, iletişimde bulunduğu yazınsal yapıta karşılaştığı düşüncelerin, temaların, anlatım özelliklerinin, biçimlerinin nasıl oluştuğunu belirlemek için imgelemine, zihinsel işlevini etkinleştirerek metnin sarmal halindeki anlamlar yumağını çözmeye çalışır. Bu ilişkiler bir sözcenin belli gösterenler dizgesinden alınıp başka bir sözcü bağlamında değerlendirimindeki anlamsal dönüşümün gerçekliğini gösterir ilişkilerdir (Aktulum, 1999, 261). Yazınsal metinler belli işlevleri yerine getirirler. Bunların gerçekleşmesi sözcük birimlerin gereksinimlere göre yeniden dizimlenmesini gerekli kılar.

Sözcük- anlam ilişkisiyle her yeni dizilim, yeni anlamların biçimlenmelerini koşullar. Yeniden üretilmiş metnin son hali, yeniden anlam kazanmış bir yapıyı ortaya

koyar. Dilin üretime açık ve elverişli devingenliği ile metinde anlamsal olarak yer etmiş göstergeler dizgesi, yeniden alımlanır ve anlamlandırılır. Bu, yazın metninin boyutsal içeriğinin özelliğidir. Bu özellik, her alımlama süreci ile yeniden boyutlanır ve çeşitlenir. Boyut içinde boyut, anlam içinde anlam kazanır. Her yeni zamansal bağlamda, alımlamaya koşut olarak yeniden çoğullaşır ve üretilir. Bu üretimle yeniden belli değişiklikler yaratarak, ürünler vermeye açık kalır (Bkz. Özdemir, 2000, 39). Her metnin başka metinlerle olan iç içe yapılanışı, anlamlar arası ilişkilerde de geçerlidir. Çağrışımlarla yaratılmış her anlam, yeni boyutuyla üretilen ve yeniden üretilmeye açık devingen nitelikli bir anlamdır.

Yazınsal metinler, sanatsal yaratının üst dilde oluşturduğu şiirsel söylemin ayrıcalıklı kurulumu bir yana, sözcüklerin, dilin yeniden boyutlanmış, yeni üretimlere açık bırakılmış üretim tarlalarıdır. Zaten şiirsel söylemli anlatıların anlam örgüsü, daha derinlikli çözümleme çabası gerektirir bilindiği üzere. Burada sözcüğün olağan anlamına eklenen ve kimi özellikler içeren anlamlardan söz edilir. Yani durağan ve standart anlamdan sapan anlam katmanlarıdır bunlar. Bu tarz anlatımları simgeci şiirde daha çok görmekteyiz (Bkz. Türkoğlu, 2015, 28-29). Her yazınsal metin, okuru yeni düşünce ufuklarına, yeni bir kurgusal dünyaya götürür. Doğal olarak yazınsal metnin anlamsal potansiyeli bu noktada son bulmaz. Her yeni alımlama ve yorumlama ile yeniden derinlik kazanarak boyutlanırlar. Yani nesneden, dış dünyadan kendi imgesel, anlamsal bileşenlerine dönerler (özümlenirlik). Anlam, metnin kendi oluşum sürecinde yeniden boyutlanır, çoğalır ve kurulum. Tekil, durağan, tek yanlı bir yapı oluşturmaz. Nesneye takılı kalmış, üretimden uzak anlam, yazınsal niteliği ve boyutu olmayan sığ bir düzlemde yer almış demektir. Böylece gündelik gerçeklerin dışına çıkılarak, alışılmışın dışına çıkmış olur. Bu da okurdan algılama biçiminde değişiklik ister. Sıradan bağdaştırmaların ötesinde sanatsal bağdaştırmalarla örülmüş yazınsal metin kendi güdüm kurgusu içinde okurundan daha farklı okuma ve yorumlama becerileri bekler.

SONUÇ

Yazınsal metinlerle sürdürülen okuma uğraşı, okurundan farklı okuma süreçlerine aktif olarak katılmasını öngörür. Yazınsal metinlerin yapısal özellikleri buna uygun olarak kurgulanmıştır. Bu kurguda anlam, en gizemli olgu olarak ortaya çıkar. Anlamın izini sürmek, okur için yeni keşif yolculuğudur. Bu süreçte metnin tadımlığı, okurun yeni üretim imkânlarıyla buluşmasını sağlar. Yazınsal metinlerin oluşturulma süreci gereği, çok katlı anlam örgüsü ile okurunun çok boyutlu bir alanda aktif ve katılımcı olarak kendisine yaklaşmasını esas alır. Düşünce üretimi bu fazda okurun en kolaylıkla gerçekleştirebileceği becerileri arasında yer almaktadır. Yazınsal metinlerin bu anlamda, en üretken ortam hazırlayıcıları oldukları şüphe götürmez bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- Aktulum, K. (1999). *Metinlerarası ilişkiler*. Ankara: Öteki Yayınları.
- Barthes, R. (1990). *Yazı ve yorum* (Çev. T. Yücel). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bülbül, B. (2004). Yazınsal metinlerde anlam oluşturucu bileşenler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13.
- Bülbül, M. (2011). Edebiyatta felsefe felsefede edebiyat izleri (Ortak bir sorun olarak varolmanın yalnızlığı). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20.
- Göktürk, A. (2002) *Okuma uğraşı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnce, Ö. (1993). *Yazınsal söylem üzerine*. İstanbul: Can Yayınları.
- Özdemir, E. (2000). *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Türkoğlu, S. (2015). *Şiir dilinde renk anlatımları*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kızılcım, Y. (2015). *Şiirin söylemi ve çözümleme yöntemi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Iser, W. (1990). *Der akt des lesens*. München: UTB.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: In this study, we aimed to remark the multi-dimensionality of meaning which is a big problem in activities with literary texts. For this purpose, in activities with literary texts of reader/student, we emphasized on determination of analyzing strategies needed in analyzing of textual meaning which is quiet difficult and we tried to give the students some clue.

Results: Activities with literary texts put a strain on students. So, the students' self-confidence increased by endearing them to such texts in the process of reading, understanding and analyzing- sense making. Getting also the opportunity of new approach perspectives, the student became skillful to perceive the literary texts not as a fear metaphor but as a means to self-test and prove himself or herself.

Discussion: A significant proportion of the courses formed with German as a foreign language literary texts must be equipped with foreign language teaching materials and approaches. Text analysis carried out by abstract field of language enable rich expression and prepare an environment to the students for expressing themselves more effectively. Thus, being far away from the element of fear, literature and the other text analysis courses offer for the students an environment to prepare them for the practical conditions of life. Being a bigger problem in our country, foreign language learning activities would have been solved thanks to such new approaches and methodical changes.

Conclusion: It was found that the activities maintained with literary texts enhance firstly analyzing and understanding occupations of students and after a certain time, these text are out of fear with some gains. An important factor of this is teacher's forming the course appropriately in classroom. The most important course materials which support this effort are literary texts. Unlike pragmatic texts, semantic analysis of literary texts requires different approaches and perspectives. Meaning constitute a whirlpool effect as a special problem in literary texts. Overcoming this problem largely depend on the practice of such texts frequently. Occupation of reading, understanding and interpreting sustained literary texts are the process of being qualified required by the reader. Preparative factors of this are the structural characteristics of this type of literary texts. Therefore, it is mentioned of the multi-dimensional layers of meaning of literary texts. In this process that reading, understanding and analyzing require different skills, meaning and production of meaning are among the most important activities expected from the readers. As it is known, due to the pattern of literary texts, the meaning has been structured also with a problematic pattern. To solve this multi-layer and multidimensional code requires quite an effort. This study aims to create awareness on analysis of strategies oriented to semantic multidimensional of literary texts in accordance with the date mentioned above. Therefore, in this type of texts, meaning is predicted to go through the multidimensional analyzing process. The method followed consists of reading, analyzing and reader and text oriented viewpoints.